

Miljøministeriet
Kystdirektoratet

Statslig engagement

Vandlag – Samarbejdsprojekt med Aarhus Kommune

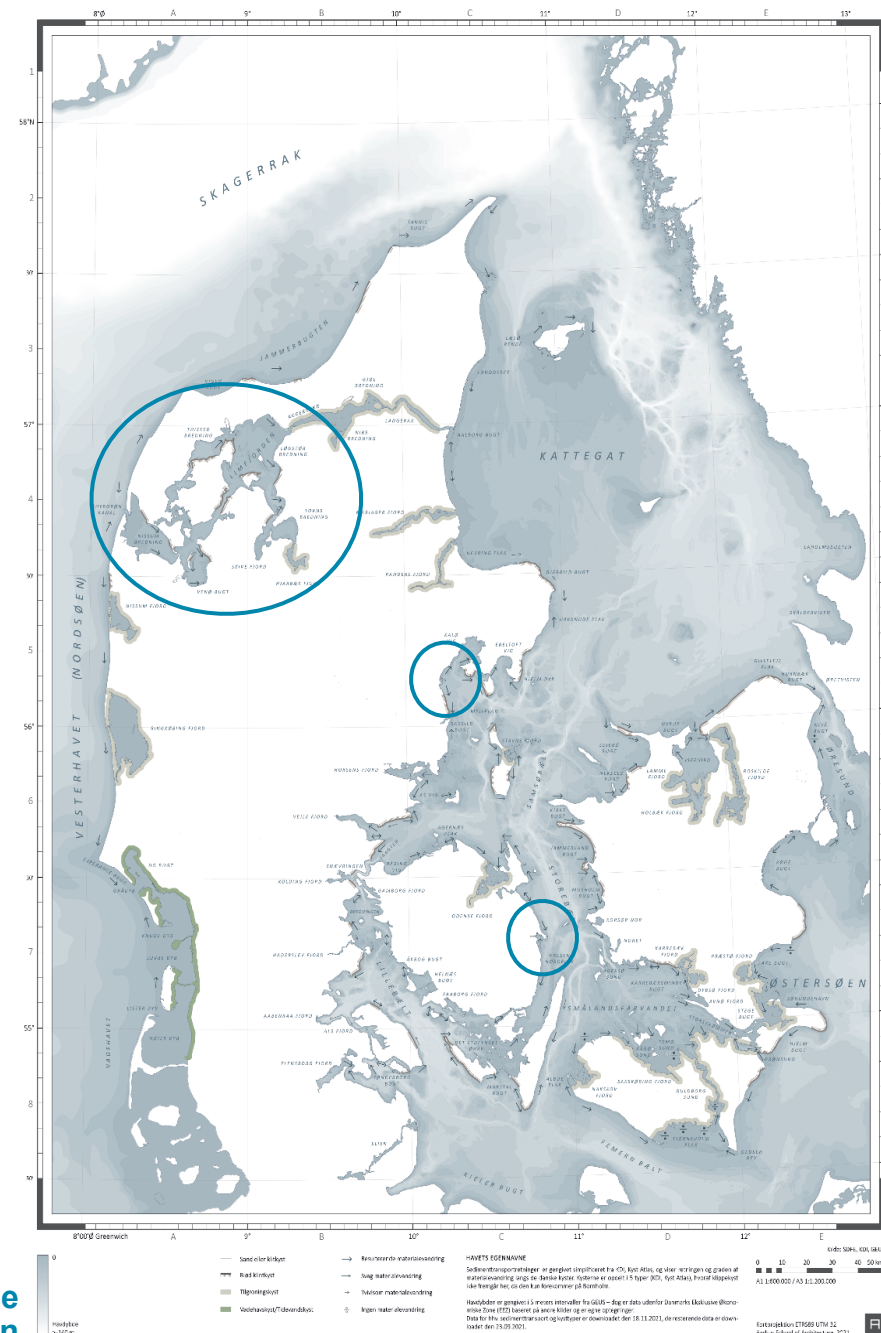
Andreas Lyse Brandt
Specialkonsulent, antropolog
Ph.d. og tidl. forsker i klimatilpasning

25. marts 2025

Statslig engagement (Klimatilpasningsplan 1)

Initiativet i praksis: 2024 – 2027

- Tilbyder samarbejde i seks områder af to års varighed
- Fagligt understøtte kommunernes klimatilpasningsarbejde i områderne
- Indsats aftales og tilpasses i samarbejde med kommunerne
- Fokus er *samarbejde*

Vejlby Fed - Risskov - Egå Aarhus Kommune

Udfordringer: oversvømmelse fra hav, vandløb og grundvand, kysterosion, herunder erosion af kystnære diger.

Lavtliggende område med mange villakvarterer i oversvømmelsesfare

Initiativet medfører politisk bevågenhed og opmærksomhed fra Miljøminister Magnus Heunicke og miljøordførere

Fokus for samarbejde med Aarhus Kommune:

- Kysttekniske analyser og formidling.
- Undersøge mulighed for organisering af borgere i ét vandlag på tværs af kilder og lovgivningsområder.

Højdekort over området fra SCALGO Live

Billede fra: <https://www.tv2ostjylland.dk/aarhus/bydel-truet-af-oversvoemmelse-grundvandet-staar-allerede-i-franks-stue>

Vandstand: 2,0 m

Vand- og klimalag:

**Et 'nyt' koncept for
grundejerorganisering
med fokus på
helhedsorienteret
klimatilpasning
og håndtering af flere
vandkilder samtidigt**

Hvad undersøger vi med samarbejdet?

- 1) Hvad er baggrunden for og potentialerne ved etablering af vand- og klimalag?
- 2) Hvilke lovgivningsmæssige barrierer og løsningsmuligheder kan identificeres?
- 3) Hvilke eksempler på vandlag eller lignende grundejerorganiseringer findes der?

Spørgsmålene rummer gensidige elementer af:

- Lokalt samarbejde om at understøtte det aktuelle arbejde i Vejlbj Fed og Risskov.
- Generisk vidensopbygning i et nationalt perspektiv.

Potentialer og fordele ved at være fælles om klimatilpasning

Mange selvstændige projekter uden en plan er ikke optimalt

- ukoordineret
- uensartet
- uæstetisk
- uholdbart

... dyrt for den enkelte – og ikke til gavn for fællesskabet

Billede fra Hellerup-Charlottenlund:

Eksempel på, hvordan sporadiske, 'hårde' kystbeskyttelsesløsninger begrænser kystens rekreative anvendelse og værdiskabelse for fællesskabet og området som helhed.

Fællesorienteret klimatilpasning er *en investering* i lokalsamfundet

Forskning understøtter værdien af at være fælles om helhedsorienterede klimatilpasningsløsninger.

Økonomiske modeller for huspriser i Danmark viser, at:

- ”en oversvømmelse* påvirker ejendomsmarkedet i en periode på tre år med betydelige priskefald på mellem 28 – 36 % af den samlede salgspris.”
- ”Folk vil betale 25% mindre for boliger, der har været oversvømmede.”
- ”Det at være bosat i et område med en høj sandsynlighed for en hændelse har en negativ påvirkning på husprisen”.

Lautrup et al. 2021: s. 48.
*stormflod

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Rapport

Tættere på klimatilpasningens samlede effekter

Marie Lautrup
Lasse Læbo Matthiesen
Jette Bredahl Jacobsen
Toke Emil Panduro

Fælles- og *helhedsorienteret* klimatilpasning er en *investering* i lokalsamfundet

Undersøgelse af det rekreative potentiale ved kystlandskaber i Danmark.

Studiet finder en positiv sammenhæng mellem boligpriser og nærhed til kystlandskaber med stor rekreativ kvalitet.

De rekreative kvaliteter af kystlandskaberne – herunder bredden på stranden – påvirker ejendomsværdier markant.

Integration af naturbaserede landskabselementer* i helhedsorienterede løsninger for klimatilpasning og kystbeskyttelse skaber merværdi

*fx ved at tilføre sand og udvide strande og strandengslandskaber som en måde at beskytte mod oversvømmelser og erosion.

Toke Emil Panduro, 2024. Institut for Miljøvidenskab, Aarhus Universitet.

Fælles- og helhedsorienterede løsninger giver mere klimatilpasning for pengene

Helhedsorienteret planlægning sikrer, at lokalsamfundet får mest værdi ud af investeringer i klimatilpasning

- både ift. oversvømmelsesbeskyttelse
- og at løsningerne tænkes sammen med planer og visioner for udvikling af hele kyst- og lokalområdet.

Enø,
Næstved
Kommune

Køge Bugt
Strandpark

Miljøministeriet
Kystdirektoratet

Lovgivningsmæssige rammer

25. marts 2025

Hvad er et lag?

En sammenslutning/forening af grundejere inden for et afgrænset område, som varetager grundejernes interesser omkring etablering og vedligeholdelse af anlæg til vandhåndtering og oversvømmelsesbeskyttelse.

Nogle lag er oprettet for afvanding (håndtering af å- og regnvand), nogle for kystbeskyttelse, og nogle er et miks.

Et lag kan være privat eller offentligt.

I forbindelse med klimatilpasningsprojekter kan en kommune vælge oprette et lag – men de skal ikke.

Hvad fungerer et *offentligt* lag?

Alle typer lag er forankret i enten Vandløbsloven (§39-41) eller Kystbeskyttelsesloven (§7). Myndighedsprocessen er overvejende ens.

Kommunen rolle er at:

- **Fastsætte bidragsfordeling ud fra nytteprincip** (klagemuligheder er forskellig for de to lovgivninger).
- **Fastsætte og opkræve årligt bidrag.**
- **Godkende vedtægter, som sendes i høring.** (Vedtægtsudkast kan påklages).
- **Tinglyse medlemspligt** (på lagets regning).
- **Udføre teknisk og økonomisk tilsyn**

Fordele:

- **Klare rammer**
- **Tryghed og sikkerhed**
- **Medlemmer sikres indflydelse**
- **Dialog mellem grundejere og kommunen formaliseres**

Lovforslag om håndtering af terrænnært grundvand i kloakerede områder

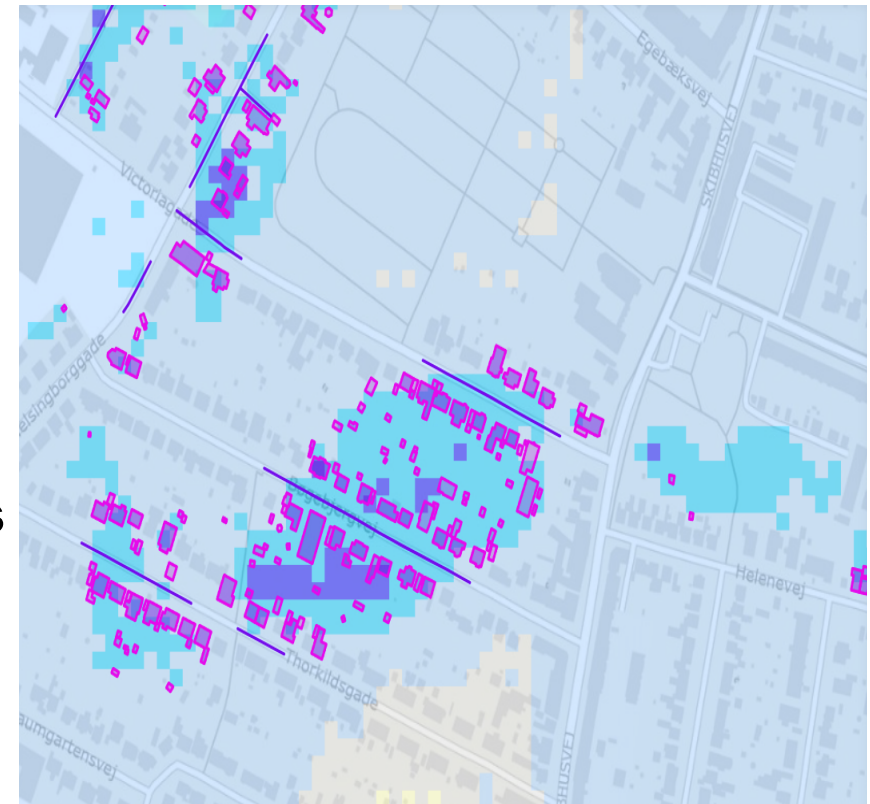

Kommunerne gøres til myndighed for håndtering af terrænnært grundvand og fastlægger områder i **spildevandsplanen**, som vedtages af kommunalbestyrelsen.

Reguleringen finder kun anvendelse i de **eksisterende og planlagte regnvandskloakerede områder**, og hvor der er fare for oversvømmelse af infrastruktur og bygninger

Spildevandsforsyningssselskaberne får **forsyningspligt** for at håndtere grundvandet, hvis beregninger viser **samfundsøkonomisk hensigtsmæssighed**.

Udgifter til grundvandssænkende foranstaltninger **finansieres kollektivt og ligeligt** via de almindelige spildvandsstakster fra de tilsluttede brugere i spildevandsforsyningssselskabets forsyningsområde

Håndtering af terrænnært grundvand – hvordan?

Forskellige lovgivningsprocesser

Lovgivningen adskiller vandkilder, hvilket betyder, at økonomi og organisering håndteres separat.

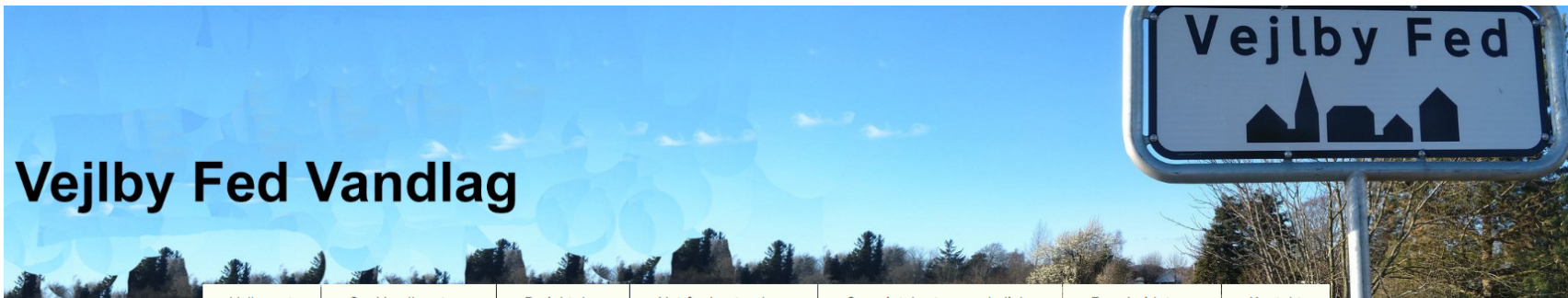
Hvordan påvirker denne opdeling muligheden for at etablere et vand- og klimalag, der samler grundejere om fælles og helhedsorienterede løsninger for flere vandkilder samtidig?

Hvad er de identificerbare udfordringer og løsningsmuligheder for etableringen af vandlag, når vi ser på det *samlede billede* af eksisterende lovgivning?

Hvilke vandkilder kan håndteres gennem et vandlag – og hvordan kan det se ud i praksis?

Hvad har andre gjort?

Inspiration fra Vejlbj Fed... i Middelfart Kommune

Vejlbj Fed Vandlag blev stiftet den 22. april 2024

Vandlagets opgaver

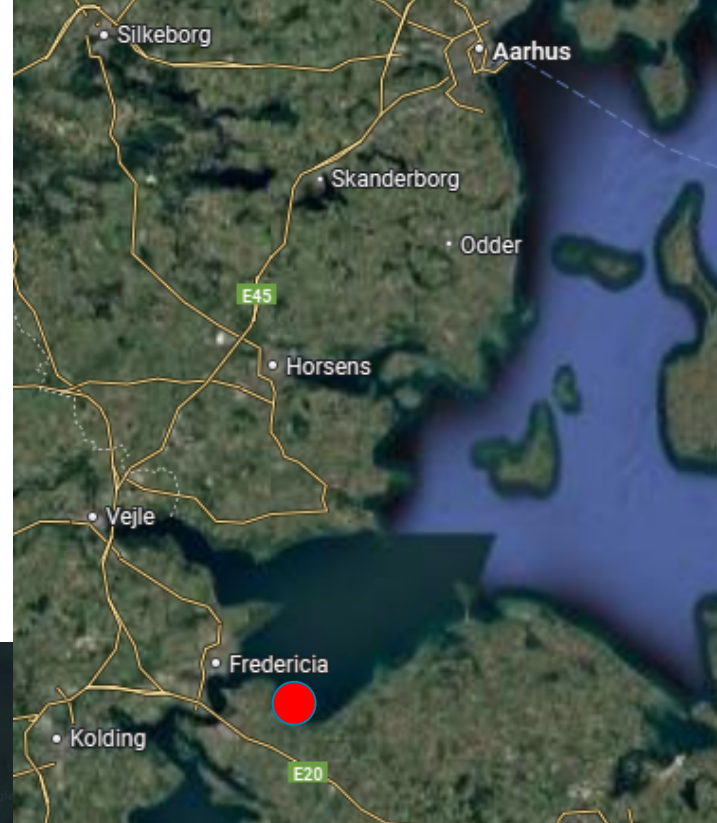
Ifølge vores vedtægter § 2 er skal laget arbejde for at etablere og vedligeholde et anlæg som beskytter området mod permanent forhøjet grundvandsstand, overfladevand og indtrængende havvand på medlemmernes ejendomme og tilkørselsveje efter lovgivningens regler herom.

Dette betyder i praksis:

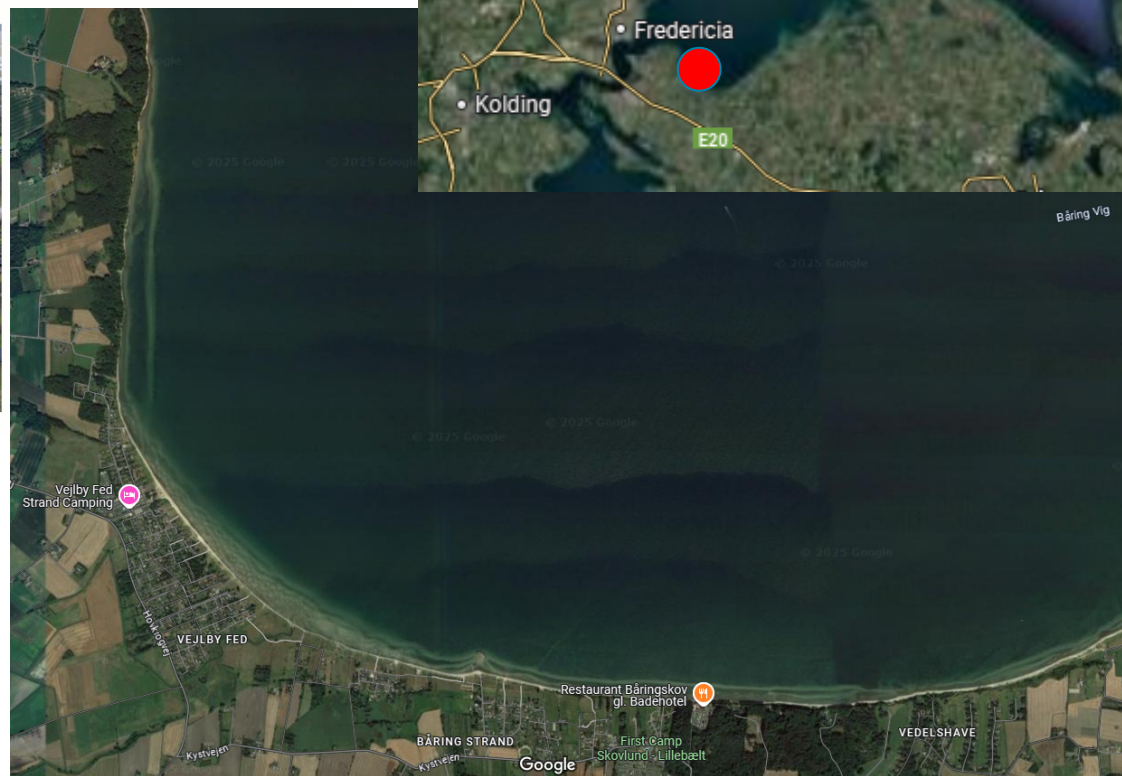
1. Bestyrelsen skal være sparringspartner for kommunen vedrørende forundersøgelsen (forundersøgelsen gennemføres af kommunen)
2. Generalforsamlingen skal tage stilling til, hvilke af forundersøgelsens forslag der skal gennemføres hvornår. Dette skal godkendes af kommunen
3. Bestyrelsen skal ansøge kommunen om et lån til gennemførelse af detailprojektering og anlæg
4. Bestyrelsen skal forestå etablering anlægget
5. Bestyrelsen skal være ansvarlig for driften og vedligehold af anlægget

Foto: Lene Lind, Morten Hansen, Finn Hove

Etableringen af Vejlbj Fed Vandlag har mange ligheder – både i proces og stednavn – med det foreslåede initiativ i Vejlbj Fed, Risskov og Egå.

Vejlby Fed Vandlag: En proaktiv og borgerdrevet proces

Initiativet til vandlaget opstod i tæt samarbejde mellem grundejerne og kommunen.

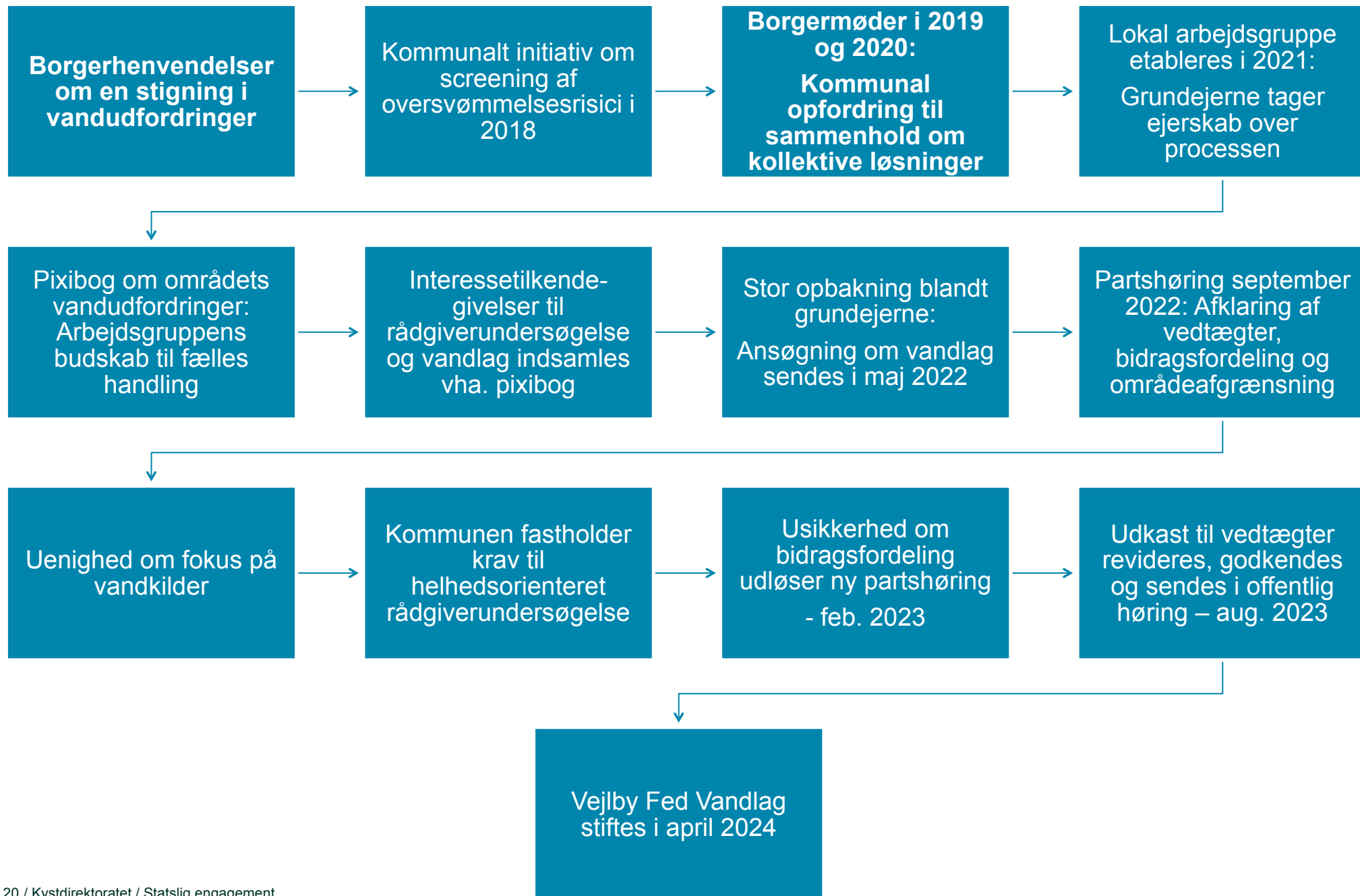
Målet var ikke at etablere et anlæg fra starten, men at fordele udgifter til en rådgiverundersøgelse for kortlægning af mulige løsninger på områdets vandudfordringer.

Alle bidrager lige meget til rådgiverundersøgelsen, da den skaber klarhed og gavner alle parter.

Rådgiverundersøgelsen og vandlagets vedtægter forpligter ikke til anlægsprojekter, men danner et oplyst grundlag for fremtidige beslutninger.

Etablering af et anlæg kræver en vedtægtsændring med 2/3 flertal blandt medlemmerne (lodsejerne).

Bidragsfordeling for konkrete anlæg skal genbesøges og sendes i høring med mulighed for klage.

Vejlby Fed Vandlag: En proaktiv og borgerdrevet proces

Etableringen af vandlaget skabte fælles forståelse og opbakning blandt grundejerne til at udarbejde en helhedsorienteret vision og plan for klimatilpasning.

Middelfart Kommune bidrog med juridisk og teknisk vejledning, men grundejerne traf de afgørende beslutninger.

Processen styrkede det lokale ejerskab og sikrede, at planerne blev *grundejernes* – ikke kommunens – klimatilpasningsprojekt.

Vejlby Fed Vandlag, vis-a-vis Risskov?

Kan processen overføres til Vejlby Fed, Risskov, Egå?

Processen er sammenlignelig, da der heller ikke her foreligger konkrete projekt- eller anlægssforslag.

Kan et vandlag i Vejlby Fed/Risskov etableres med samme formål: at skabe fælles forståelse og opbakning blandt grundejere til klimatilpasning?

- Med afsæt i Aarhus Kommunes forundersøgelser af vandkilderne.

Sammenhold og fællesskab gennem et vandlag danner et stærkt grundlag for potentielle fonds- og puljeansøgninger til eksterne tilskud.

Konklusion

Fælles løsninger giver mere klimatilpasning for pengene

Helhedsorienterede løsninger er en investering, som skaber mest værdi for lokalområdet

At gå sammen i et fælles vandlag kan udgøre et stærkt fundament til at udvikle fælles- og helhedsorienterede løsninger

Et vandlag for håndtering af flere vandkilder samtidig er en potentiel mulighed inden for eksisterende lovgivning.

Hvordan i praksis undersøger vi gennem dette projekt.